נערה שלא בגרה והיא יתומה בוגרת ומת אביה נערה בוגרת ומת אביה נערה שלא בגרה ומת אביה נערה שמת אביה ומשמת אביה בגרה בוגרת ואביה קיים נערה בוגרת ואביה קיים ר' יהודה אומר אף המשיא בתו הקטנה ונתאלמנה או נתגרשה וחזרה אצלו עדיין היא נערה: **גמ'** א"ר יהודה אמר רב זו דברי ר' יהודה אבל חכ"א [א]שלש נערות נדריהן קיימין בוגרת ויתומה ויתומה בחיי האב: **מתני'** [ב]קונם שאיני נהנה לאבא ולאביך אם עושה אני על פיך שאיני נהנית לך אם עושה אני על פי אבא וע"פ אביך הרי זה יפר: **גמ'** תניא שאיני נהנית לאבא ולאביך אם אני עושה לפיך ר' נתן אומר לא יפר וחכ"א [ג]יפר נטולה אני מן היהודים אם משמשתך ר' נתן אומר לא יפר וחכ"א יפר ההוא גברא דאיתסר הנייתא דעלמא עליה אי נסיב איתתא כי לא תנינא הילכתא [א]רהיט בגפא ותובליא ולא אמצי למיתנא אתא רב אחא בר רב הונא [ב]ושבשיה ואינסיב איתתא ושרקיה

רש"י

נערה שלא בגרה והיא יתומה בוגרת ומת אביה נערה בוגרת ומת אביה (א)ונערה שמת אביה ומשמת אביה בגרה בוגרת ואביה קיים ר' יהודה אומר כו'. בוגרת והיא יתומה בשעת הנדר היתה בוגרת וכבר היתה יתומה מבעלה כלומר יתומה דמתניתין יתומה בחיי האב כדמפרשי רבנן בגמ' דיתומה דשייך למימר בבעל כבאב דיקא נמי היכא דתני מיתת האב תני לה בפירוש בוגרת ומת אביה: **גמ' זו דברי ר' יהודה.** דקתני תשע: **אבל חכמים אומרים שלש נערות נדריהן קיימין בוגרת ויתומה ויתומה בחיי האב.** וכולהו תשע דמתני' נכללות בהני שלש: **מתני' קונם שאיני עושה לאבא ולאביך.** כלומר שאני נותן להם יהא עליהם קונם: **הרי זה יכול להפר.** אע"ג דלאו נדרי עינוי נפש אינון דלאו כל כמיניה לאפקועי שיעבודא מינה אפי' הכי דברים שבינו לבינה הויין ויכול להפר כלומר הרשות בידו: **גמ' ר' נתן אומר לא יפר.** דקסבר הואיל ועדיין לא חל הנדר שכל זמן שלא עשתה לפי בעלה ולא שימשתו אינה אסורה לאביה ולאביו ולא יפר: **וחכ"א יפר.** אע"פ שעדיין לא חל הנדר עליה: **ההוא גברא דאמר תיתסר הנייתא דעלמא עליה אי נסיב איתתא כי לא תנינא הלכתא.** כלומר תיתסר הנאת עולם עלי אם אקח אשה עד שאשנה הלכות: **רהיט בגפא ותובליא.** גפא קרי סולם שעולין בו באילן תובליא חבל שתולין בדקל ומושכין להם למטה הענפים שבהן התמרים ומשל של בני אדם הוא כך למעלה ולמטה לעסוק ולשנות הלכות ולא איסתייעא מילתא. ואית דמפרש דהיינו בכפא רק ימידי למעלה ולמטה כאדם שעולה בחבל באילן: **תובליא.** חבל כדאמרי' בבבא בתרא (דף נג:) מאן דנקט מגליא ותובליא ואמר איזיל ואגזור דיקלא דפלניא: **ושבשיה ואנסביה איתתא ושרקיה**

ר"ן

נערה בשעה שנדרה שלא בגרה עדיין והיא יתומה. בחיי האב. והנך תלתא יתומה בחיי האב כיילא להו: **בוגרת ומת אביה.** שבשעה שנדרה היתה בוגרת ומת אביה דהיינו יתומה ממש. והנך תלתא נמי מת אביה כייל להו: **נערה שמת אביה ומשמת אביה בגרה וכו'.** הנך תלתא דקתני בוגרת כיילא להו: **רבי יהודה אומר אף המשיא את בתו קטנה וכו' ועדיין היא נערה:** אשמעינן דאפילו היתה קטנה כשנשאת יצתה מרשות אביה בהנהו נשואין וכי קתני ועדיין היא נערה ה"ה נמי דאפי' היא קטנה כיון שנשאת אין לאביה רשות בה והאי דנקט נערה משום דנדרי קטנה אינם כלום: **גמ' אבל חכמים אומרים שלש נערות נדריהן נדר.** דהנך תלתא כייל להו אשע דמתניתין שאף ר' יהודה לא אמרה אלא לחדד את התלמידים וכדכתיבנא במתני': **מתני' קונם שאני נהנים לאבא ולאביך אם אני עושה על פיך שאני נהנית לך אם עושה אני על פי אבא ועל פי אביך ה"ז יכול להפר.** נראה בעיני דלא זו אף זו קתני דאי תנא רישא בלחוד סד"א דמש"ה יכול להפר משום דמהשתא מיתסרא אי בהנאת אביה משום נדרה אי במה שתעשה לפיו משום תנאה וכיון דליכא בחד מהנך גווני מידי דגריע טפי מדברים שבינו לבינה מש"ה יפר דכיון שכן חל הנדר מקרי כיון שאי אפשר שלא תאסר לפחות בדברים שבינו לבינה אבל כשאני נהנית לך אם עושה אני על פי אבא ועל פי אביך דבהא בתנאה דידה לית בה לא עינוי נפש ולא משום דברים שבינו לבינה סלקא דעתך אמינא דלא מצי מפר קמ"ל כיון דתלתה תנאה בדבר שהיא עשויה לעבור עליו שאי אפשר לאשה שתעמיד עצמה שלא תעשה לאביו ולאביה הרי זה יכול להפר דקסבר תנא דמתניתין דכי האי גוונא בעל מפר [*]אע"פ שלא חל הנדר: **גמ' תניא שאני נהנים לאבא ולאביך אם עושה אני לפיך וכו' נטולה אני מן היהודים אם משמשך רבי נתן אומר לא יפר וחכמים אומרים יפר.** נראה לי דתנא דברייתא נמי נקט הני תרי גווני לרבותא תנא קמא לרבותא דרבנן ובתרא לרבותא דרבי נתן דבגוונא קמא נדרה בעינוי נפש וכרבנן דסבירא להו בהנאת פלוני עלי עינוי נפש הוי וכדאמר שמואל אליבייהו לעיל בפירקין (ד' פב.) ותנאה בדברים שבינו לבינה דהיינו אם עושה אני לפיך וסלקא דעתך אמינא כיון דתנאה בחד גוונא ונדרה בחד גוונא אפי' לרבנן לא יפר דאכתי נדרה לא חייל קמ"ל דאפי' בכי האי גוונא לרבנן יפר ואידך גוונא נטולה אני מן היהודים לרבותא דרבי נתן תנא ליה דאע"ג דמהשתא מיתסרא בדברים שבינו לבינה ותנאה ונדרה בחד גוונא הוא דהיכי תעביד תשמש מיתסרא בתר הכי בתשמיש לא תשמש איכא משום דברים שבינו לבינה וסלקא דעתך אמינא דאפי' רבי נתן מודה בכי האי גוונא דיפר דחל הנדר מיקרי קמשמע לן דאפי' הכי כיון שעדיין לא חל ממש לא יפר: **ההוא גברא דאמר תיתסר הנאה דעלמא עלי.** שאסר על עצמו הנאת הבריות אי נסיבנא איתתא כי לא תנינא שהיה רוצה ללמוד תורה קודם שישא אשה כדי שלא יתבטל ממחמתה כדאמרינן בפרק קמא דקידושין (דף כט:) רחיים בצוארו ועוסק בתורה: **רהיט בגפא ותובליא.** [במקלו] ותרמילו שהשתדל בכל כחו ללמוד: **ולא אמצי למתני.** לא עלה בידו: **ושבשיה.** הטעהו לומר שלא יהא נאסר לאחר מכן ואנסביה אתתא כדי שיחול הנדר:

עין משפט נר מצוה

סא א מיי' פי"א מהל' נדרים הל' [כה] כו סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלד סעי' א וסעי' יב:

סב ב מיי' שם פי"ב הל"ב סמג שם טוש"ע שם סעי' סו:

סג ג מיי' וסמג וטוש"ע שם וסי' רלה סעי' יח:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נערה (א') וכו' נערה בוגרת ומת אביה **נערה שלא בגרה ומת אביה נערה שמת** אביה ומשמת:

◆

תוספות

רבי יהודה אומר אף המשיא בתו קטנה. ונכנסה לחופה ונגירשה ועדיין היא קטנה או נערה נדריה קיימין וזו היא יתומה בחיי האב שבכל הש"ס: קונם שאני נהנית לאבא ולאביך אם אני עושה לפיך. אם אני מהנית לך אינו יכול להפר דאפילו דברים שבינו לבינה לא הוי שתעשה לפיו ולא תהנה לאבא ולאביה לשון הרב רבי אליעזר ובכול הספרים כתיב יפר וכן נראה יותר דהכי נמי אמרי רבנן דפליגי ארבי נתן בגמרא: זו דברי רבי יהודה. דכייל תשעה מיני נערות אבל חכמים אומרים שלשה מיני נערות כלומר לא חשיבי אלא שלש דלא פליגי במידי: תניא שאני נהנית לאבא ולאביך אם אני עושה לפיך רבי נתן אומר לא יפר. פירש הרב רבי אליעזר מסתברא טעמיה הוא שאין בעל מפר עד שיחול ולא חל עד שתשמש לבעל ויעוד דלא חשיב ליה נדר שבינו לבינה ולא נראה דא"כ מגלן לר' נתן דאין בעל מיפר עד שיחול דלמא כל טעמו יש דלא הוי נדר שבינו לבינה ונראה דשפיר הוי דברים שבינו לבינה כיון שעל ידי שתעשה לפי בעלה תאסור להנות אביה משוה בעלה שם רע בקבינותיו ולא דמי לשאיני עושה לפי אבא ולפי אביך דאמר לעיל דאינו יכול להפר כיון שאסרה עצמה מאליה דלא תלתה הנדר בעשייתה לפי הבעל וטעמא דרבי נתן משום דסבירא ליה דאין בעל מיפר עד שיחול הנדר ורבנן סברי דבעל מיפר קודם שיחול: נטולה אני מן היהודים. אסרה בתשמיש אם אני משמשך פעם אחת רבי נתן אומר לא יפר עד שתשמשנו וחכ"א יפר מיד דנדר זה הוי שפיר בינו לבינה שאם תשמש לו פעם אחת תהא אסורה לו לעולם דבעל הוי בכלל היהודים הילכך מיפר קודם תשמיש דאין צריך שיחול: ההוא גברא דאמר תיאסר הנאת עלמא. כלומר כל הנאות שבעולם אי נסיבנא איתתא עד שאלמוד כל הש"ס ולא חל האיסור עד שנשא האשה: רהיט בגפא ותובליא. [כלי] שמוליכין בו פירות ולא היה יכול לינע וללמוד: שבשיה. כלומר הטעהו [א"ל] ישא אשה ולא יאסר בהנאת העולם נשא אשה ונאסר:

מסורת הש"ס

א) [פי' לעולם כרוץ דקל ללקט תמרים לעשות עבודות לשום חכם שילמדהו ולא עלתה בידו שילמוד כלום. ערוך ערך גפא ב'], ב) [פי' סיתה אותו עד שנשא אשה תרגום של פתיתני ה' ואפת (ירמיה כ) שטיתני ה' ואשתטית. ערוך ערך שבש ב'].

◆

גליון הש"ס

בהר"ן ד"ה קונם. אע"פ שלא חל הנדר. עיין בר"ן לעיל דף פ ע"א:

◆

פירוש הרא"ש

ד' נערה שלא בגרה ומת אביה נדרה כשהיא נערה ומת אביה ואח"כ בגרה ובאת לשאול על נדרה. ה' נערה שמת אביה ומשמת אביה בגרה נדרה כשהיא נערה וכבר מת אביה ואח"כ בגרה. ו' בוגרת ואביה קיים ונדרה. ז' נערה בוגרת ואביה קיים נדרה כשהיא נערה ובגרה. ח' נערה שלא בגרה והיא יתומה ובאת לשאל בעודה נערה. ט' נערה בוגרת והיא יתומה ובאת לשאל אחר שבגרה ואין חדוש בכל אלו הנערות אלא התנא נקט כל אלו הנשים שנדריהם קיים והוו כללם וכך ראוי לסדרם במשנה שלש שנדרו כבגרות בוגרת יתומה שנדרה בוגרת שנדרה ומת אביה בוגרת ואביה קיים. וארבע שנדרה כנערות ובגרה ומת אביה ובאת לשאל. נערה ומת אביה ובגרה מת אביה אחר הנדר ובגרה ובאת לשאל נערה יתומה ובגרה בשעת הנדר היתה יתומה ובגרה ובאת לשאל. נערה בוגרת ואביה קיים נדרה כנערות ובגרה ואביה קיים. ושתים שבאו לשאל כנערות נערה יתומה נערה ומת אביה: **המשיא את בתו בשהיא קטנה.** כיון שנכנסה לחופה יצאת מרשות אביה: גמ' שלש נערות נדריהן קיימין. בוגרת ויתומה ויתומה בחיי האב וכל הנך דמתניתין בכלל: מתני' קונם שאני נהנה [*]לאבא ולאביך אם עושה אני ע"פ פיך כו' הרי זה לא יפר. שתעשה לבעלה ולא תהנה לאביו ולאביה ואף דברים שבינו לבינה לא הוי זו גירסת הרב רבי אליעזר ובכל הספרים כתוב הרי זה יפר וכן נראה דאתיא כרבנן דרבי נתן דכיון דנאסרה בהנאת אביה ואביו על ידי שהיא עושה לבעלה נגלי הוא לבעל והוי דברים שבינו לבינה: גמ' ר' נתן אומר לא יפר. פירוש לא יפר עתה דכל זמן שלא עשתה לפי בעלה לא נאסרה בהנאתם דסבר רבי נתן דאינו מפר עד שיחול הנדר אבל אחר שעשתה לפי בעלה ונאסרה בהנאתם מצי מפר דהוי שפיר דברים שבינו לבינה כדפרישית לעיל ואין לפרש דר' נתן סבר דלא הוי דברים שבינו לבינה דאם כן מנא להו לאמוראי דרבי נתן סבר דאינו מפר עד שיחול הנדר: **וחכמים אומרים יפר מיד.** הבעל מפר אע"פ שלא חל הנדר דאם תשמשנו פעם אחת תאסר עליו עולמית דבעל בכלל יהודים איתיה: **תיתסר הנאה דעלמא עלי.** אסר עצמו בכל הנאות שבעולם אם ישא אשה קודם שילמוד הלכות ואע"ג דאי אפשר לו להיות בלא הנאת העולם לא הוי נדר שוא דאפשר שלא ישא אשה ולא יאסר: **רהיט בגפא ותובליא ולא מצי למיתנא.** כלים הם שמכניסין בהם פירות והיה עסוק במלאכתו ולא עלה בידו ללמוד: **אתא רב אחא בר רב הונא ושבשיה.** לקחו בדברים והטעהו שישא אשה ואמר שלא יאסר בהנאת עולם דסבר רב אחא שאין חכם מתיר עד שיחול הנדר ולכך הוצרך להטעותו שישא אשה ואז יתירו לו:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones